

Chemievrij golfbaanonderhoud, voor waterkwaliteit en biodiversiteit

Door zijn werk bij drinkwaterbedrijf Dunea weet Cees van de Noort als geen ander hoe belangrijk schoon drinkwater is. Hij is als baancommissielid nauw betrokken bij het golfbaanonderhoud van Golf & Countryclub Liemeer in Nieuwveen. Deze golfclub streeft sinds 2012 naar beheer zonder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Op een zonovergoten dag ontmoeten we hem voor gesprek over chemievrij beheer, waterkwaliteit en biodiversiteit. Dat dat laatste thema naast golf zijn grote passie is, blijkt wel uit de enorme camera die hij om zijn nek heeft hangen om tijdens de rondleiding de vele insecten en prachtige bloemenstroken te kunnen vastleggen.

Auteur: Margot Veenenbos, CLM Onderzoek en Advies

Belang van goede waterkwaliteit

'Chemievrij beheer is cruciaal voor zowel goed drinkwater als biodiversiteit', legt Van de Noort uit. Gewasbeschermingsmiddelen kunnen immers uitspoelen naar het grondwater en vormen daarmee een risico voor de waterkwaliteit en het milieu. In een drinkwatervoorziening wordt grondwater gezuiverd en worden deze chemicaliën uit het water verwijderd, hetzij door membraanfiltratie, hetzij met actief poe-

derkool. Als er veel gewasbeschermingsmiddelen in het water zitten, zal de kostprijs van water omhooggaan omdat er meer zuiveringsstof aan moet worden toegevoegd. 'Drinkwater is onze eerste levensbehoefte; daar moeten we zorgvuldig mee omgaan!'

Omschakeling

Het onderhoud bij Liemeer wordt uitgevoerd door aannemer AHA de Man, maar het plan van

aanpak wordt door de baancommissie, manager en adviseur bepaald en vastgelegd in het bestek. Sinds de eerste GEO-certificering van de baan, in 2012, is de omschakeling naar chemievrij beheer ingezet. Het onderhoud gebeurt nu zo goed als zonder gewasbeschermingsmiddelen: 'De grassen zijn de baas en we kennen de tolerantiegrenzen van de kruiden in de roughs.' Alleen als het écht niet anders kan, wordt er voor een bepaald probleem soms een goedkeuring of advies aangevraagd bij de NGF.

De eerste drie à vier jaar van chemievrij beheer waren een zoektocht, maar inmiddels zijn plagen, onkruiden en schimmels redelijk goed onder controle. Het geld dat wordt bespaard nu er geen gewasbeschermingsmiddelen meer worden ingekocht, wordt besteed aan andere nieuwe machinerie, bankjes, bloemzaden, nestkastjes etc.

Chemievrij zijn én blijven

Wanneer het beheer grotendeels chemievrij wordt uitgevoerd maar af en toe wordt terug-

CHEMIEVRIJ BEHEER

Eco-rillen bieden beschutting aan verschillende diersoorten.

‘Mijn doel is om de golfer de indruk te geven dat hij in de ongerepte natuur golft’

gegrepen op een gewasbeschermingsmiddel, is er een risico dat deze ingreep averechts werkt. Elk dier heeft een niche in het ecosysteem. Als je chemisch bestrijdt, schaad je daarmee ook andere soorten in en boven die niche. Zo kan chemische bestrijding van onkruid ook de grasmat schaden. En bij plaagbestrijding is er kans op doorvergiftiging: in de predator bovenaan de voedselpiramide, zoals de torenvalk, hopen zich pesticiden op uit prooidieren lager in de keten.

Dichte grasmat

Het uitgangspunt van de beheerders is preventie: zorgen voor een dichte grasmat, zodat

onkruiden en ziekten geen kans krijgen. Er is een aantal manieren om de grasmat robuust te krijgen én houden. Regelmatig maaien zorgt ervoor dat de horizontale wortels van het gras uitlopen en de mat dus dichter wordt. Holprikken (8 mm) werkt als viltbestrijding en zorgt voor voldoende lucht, zodat het bodemleven goed kan functioneren. Een combinatie van beluchten en bezanden zorgt voor het verschralen van de grond en een betere waterdoorlating.

Wat zou Moeder Natuur doen?

Bij plagen, onkruiden en ziekten probeert Van de Noort na te gaan wat de natuurlijke balans zou zijn en via welke biologische principes hij kan ingrijpen. Deze strategie is bij meerdere problemen toe te passen:

- Last van klaver? Verslechter de condities voor klaver. Klaver houdt van een stikstofarme omgeving, omdat het zelf stikstof kan binden uit de lucht. Klaver is daarom te bestrijden door de plant plekgewijs te behandelen met een snelgroeimiddel met stikstof.
- Last van schimmels? Schimmels groeien in vochtige omstandigheden. Een combinatie van verticuteren en bezanden zorgt ervoor dat de grond iets uitdroogt. Ook wordt er bij Liemeer tweemaal per jaar preventief ijzersulfaat (FeSO₄) toegepast om schimmelgroei te remmen en het gras weerbaarder te maken.
- Last van emelten? Probeer dan spreuwen aan te trekken door de aanwezigheid van bosschages en nestgelegenheden. Met hun smalle snavel kunnen zij emelten en engerlingen bestrijden,

De rij zeedennen past goed bij het inland links karakter van de baan

Een rij populieren (links) biedt uitstekende nestgelegenheden voor spreuwen.

De ingezaaide bloemenrand biedt nectar voor insecten en een prachtige aanblik voor de golfer.

Honingbijen vliegen af en aan bij de kasten op de rand van het golfterrein.

'De grassen zijn de baas en we kennen detolerantiegrenzen van de kruiden in de roughs'

zonder veel schade aan de grasmat toe te brengen.

- Last van muizen? Plaats nestkasten voor torenvalken en uilen. Deze natuurlijke vijanden kunnen een helpende hand bieden in de bestrijding van knaagdieren.

Cees van de Noort bij de iconische toren op Golf & Countryclub Liemeer in Nieuwveen

Werkgroep Flora en Fauna

De werkgroep Flora en Fauna van Liemeer houdt zich bezig met landschappen en biotopen. De baan heeft het karakter van een *inland* links course en is door de bekende golfbaan-architect Alan Rijks ontworpen. De werkgroep zorgt dat de natuurlijke elementen passen bij het karakter van de baan en aansluiten bij het golfspel. Oorspronkelijk stond er een aantal exotische bomen op het terrein. Deze zijn inmiddels zoveel mogelijk vervangen door inheemse soorten, zoals linde en wilg. De exotische zeeden mocht wel blijven staan, omdat deze bomenrij past bij het inland links-karakter en de diepte van het speelveld aangeeft voor de golfers. Naast de flora houdt de werkgroep zich ook bezig met de inventarisatie van de fauna rondom de golfbaan. Samen met NLadviseurs worden jaarlijks de aanwezige diersoorten gemonitord. Tevens bedenkt de werkgroep circulaire oplossingen voor afvalstromen van de baan; snoeisels worden in zogenaamde Eco-rillen gestort, die bescherming bieden aan verschillende diersoorten. Verder worden de propjes die bij het holprikken ontstaan, bewaard en verwerkt tot nieuwe dressgrond.

Mening van de golfer

De golfers van de club waren in eerste instan-

tie sceptisch en vreesden voor onkruid op de greens bij een omschakeling naar chemievrij beheer. Van de Noort legt geduldig uit dat dit risico klein is, zolang de grasmat goed gesloten blijft. Wanneer golfers tijdens een wedstrijd moeten wachten, wijst hij hen graag op de eetbare planten op de baan. De rozenbottels smaken een stuk beter als je weet dat er niet met pesticiden is gespoten!

Naast het creëren van huisvesting voor vogels, wilde bijen en andere insecten, worden er op het terrein van de golfbaan ook honingbijen gehouden door een lokale imker. De honing wordt verkocht op de golfbaan. Zo geniet de golfer nu niet alleen van de fleurige bloemenstroken, maar ook van het heerlijke natuurproduct dat de ijverige bijen creëren. De winst uit de honingverkoop wordt geïnvesteerd in de inzaai van meer bloemen.

Uitdagingen

Hoewel het beheer over het algemeen goed gaat, ziet Van de Noort zeker nog uitdagingen. Mechanische onkruidbestrijding kost momenteel veel tijd. Dit is niet alleen kostbaar voor de medewerkers, maar gaat ook gepaard met veel CO₂-uitstoot. Er zijn elektrische machines beschikbaar, maar de accu gaat niet lang mee. Hij hoopt dat hier in de toekomst een verbetering gemaakt wordt. Maar het liefst richt hij zich op preventie: nog beter beheer om onkruiden op voorhand te voorkomen.

